

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

§. 1. Variæ sententiæ impugnantur.

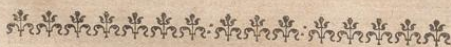
[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

vero vno Aristotelis testimonio, quidquid ex illo adduci possunt contra nostram sententiam infringo; ipse enim Philosophus lib. 7. Metaph. c. 4. postquam dixerat ens esse analogum substantiæ, & accidenti, non æquiuocum, neque vnum seu vniuocum quemadmodum medicinale subdit: *sed hæc quidem quomodoque dicere quis velit nihil refert, si ergo nihil refert quemcumque in his dicere quæ velit, volo Aristotelis pace, dicere ens esse vniuocum propter rationes supra datas.*

4 Tertia obiectio desumitur ex autoritate D. Thomæ multis in locis, quæ non breuiter possunt referri quibus respondeo, Angelicum Doctorem intelligendum esse de ente, non in tota latitudine abstracto à substantiâ, & accidenti, sed de ente per se, quo sensu sumitur nomen *ens* apud Græcos, nam verbum *εἶναι*, quod respondet nostro substantiuo *sum, es, fui*: non significat esse vtrumque, sed esse per se. Quod si hæc explicatio non placuerit, Damascenum accipe, quem des pro Doctore Angelico, sic ille in Elementatio cap. 8. substantiâ, quæ continet supersubstantialiter increatam Deitatem, cognoscibiliter autem, & continuè omnem creaturam generalissimum genus est: En Damascenus rationem communem, & genericam aperte tribuit Deo, & creaturæ. Alij Ecclesiæ Patres, qui aliquando dicunt Deum tantum propriè esse, cetera verò impropriè, intelligendi sunt, non iuxta rigorem Scholasticum, sed iuxta Concionatoriam exaggerationem, quo loquendi modo similiter dicere solent Deum non esse substantiam, sed supersubstantiam, quo non intendunt significare Deo non propriè rationem substantiæ competere, sed esse substantiam quandam longè excedentem omnem perfectionem substantiæ creatæ.

5 Alia argumenta, quæ adduci solent ad probandum ens non dici vniuocè de Deo, & creaturis, substantiâ, & accidenti, eò tendunt vt probent non dari rationem vnam entis communem his entitatibus, aut huius vniuocationem dependentiâ, vel transcendentia impediri, quæ omnia solui punct. 5. 6. 7.

6 Eisdem rationibus, quibus probauimus ens vniuocè dici de ente increato, & creato, substantiâ, & accidenti, probandum est accidens vniuocè dici de quantitate, qualitate, & aliis accidentibus, imò etiam si ens non vniuocè diceretur de substantiâ, & accidenti propter dependentiam huius ab illo, vniuocè diceretur accidens de omnibus accidentibus, quæ mutuo inter se non dependent, sed omnia simul à substantiâ.

CONTROVERSIA II.

De existentia & possibilitate entis.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit possibilitas entis realis.

§. I.

Varia sententia impugnantur.

1 **R**IMAM sententiam defendunt plures Scoti, asserentes ante existentiam in tempore productam non dari à parte rei essentias rerum secundum esse actuale reale; addunt tamen creaturas produci per actus intellectus diuini secundum quoddam esse intelligibile absolutum intrinsecum ipsis creaturis, quod quidem esse importat quidditatem rei non existentem à parte rei, sed tantum in intellectu diuino, & ab eodem intellectu productam. Itaque tria asserunt huius sententiæ authores; primum, quod hoc esse absolutum sit esse intelligibile, quia ante actum intellectus diuini nullo modo creatura habebat rationem obiecti intelligibilis, quia non erat quidditas producta, quæ est fundamentum intelligibilitatis. Secundum, quod sit ratio formalis creaturæ ad existendum. Tertium, quod esse secundum quid sit maius ente rationis, minus verò ente reali, & ideo dicitur ens diminutum. Propter hanc sententiam seuerè plures Thomistæ Scotum reprehendunt, multisque temerariam

viam fuisse testatur P. Vafq. a. part. disp. 14. c. 2. n. 9. Verum tamen finitè in hunc sensum Subtilem Doctorem intelligi testatur P. Soar. & P. Vafq. hic n. 9. citato, & disp. 7. c. 2. n. 8. ille disp. 31. lect. 2. vbi ex ipso Scoto multis in locis probat alienum fuisse ab hoc dicendi modo, quem nunquam Scotum somniasse asserit Vafq. supra.

Contenta ergo debet esse hæc sententia, cui neutiquam Subtilis Doctor suffragatur, autoritate Licheti, & Tartari, qui illam defendunt in 1. dist. 35. & 36. sententia hæc omni fundamento destituta est, & adhuc mediocrem speciem veritatis non habet, quia cognitio diuina præcisè ex eo quod tendat in obiectum, si ex illa actio alia non oritur, nullum illi tribuit esse, vt patet in chimæra cognita à Deo, quæ postquam est cognita, & quæ non est, ac si non fuisset cognita, & quæ manet purum nihil ac chimæra, quod si præcisè cognitio obiecti, seu esse obiectum rei cognite aliquid intrinsecum esse daret rei cognite, hoc acciperet chimæra à cognitione diuina, illudque haberet eo modo quo illud dicuntur habere reliqua obiecta realia secundum hanc sententiam. Neque potest dicere chimæram non accipere hoc esse, quia possibilis non est, cum enim in sua sententia possibilitas rei dicat esse productum in mente diuina, chimæra, quæ acciperet hoc esse in mente diuina, ex eo quod cognosceretur, acciperet possibilitatem, sicut illam accipiunt aliæ entitates, quæ possibiles dicuntur, quæ antecedenter ad cognitionem diuinam, ex vi cuius secundum hanc sententiam accipiunt possibilitatem, possibiles non sunt.

Secundo: In mente diuina nullum ens creatum potest habere proprium esse, nisi tanquam in causa eo modo, quo calor habet suum esse in igne, à quo potest produci, vel tanquam in imagine, seu cognitione, eo modo, quo Deus à me cognitus habet esse in mea cognitione, quod nihil aliud est, quàm Deum esse potentem per suam entitatem creaturam ad extra producere, & illam cognoscere: ergo non aptè fingitur illud esse diminutum in mente diuina. Antecedens probatur: nihil est formaliter intrinsecè in ipso Deo, quod non sit ipse Deus, neque Deus intrinsecè in se ipso habet formaliter aliquid distinctum à se: sed creaturæ non sunt ipse Deus: ergo creaturæ non habent aliquid esse productum ab intellectu diuino formaliter existens in ipso Deo, sed tantum eminenter, & repræsentatiuè, quod strictè loquendo non est ipsas habere aliquid esse, sed Deum habere virtutem intrinsecam identificatam cum ipso ad illas creaturas producendas, & habere cognitionem similiter identificatam, ex vi cuius cognoscit illas existentes, vel potentes extra ipsum Deum existere per actionem ad extra ab ipso Deo dimanantem. Consequentia est legitima, maior, & minor videntur non posse negari, nisi inducatur in errorem, quem reprehendit Vvaldensis r. 1. Doctorialis fidei antiquæ lib. 1. art. 1. c. 17. contra Vvicleffum asserentem creaturas in Deo habere quoddam esse ideale, ratione cuius in Deo existentes sunt ipse Deus.

Secunda sententia est P. Albertini r. 2. in prædic. de substantia Disp. 1. q. 1. num. 12. vbi asserit creaturam possibilem non fuisse ab æterno omnino nihil, ante existentiam, quam in tempore recipit, neque habere solum esse potentiale in causa, sed ab æterno habuisse esse intrinsecum actuale quidditatum suæ essentia, quod quidem est à parte rei extra intellectum diuinum, vt ipse explicat n. 18. Addit insuper creaturas habere hoc esse actuale independentè à Deo tanquam à causa efficiente, à quo tantum dependent secundum hoc esse tanquam à causa exemplari, quod explicat, & probat quæst. 2. Refert pro hac sententia Henr. & Agidium, nonnullaque refert ex D. Thoma quibus frustra probare intendit sanctum Doctorem huius sententiæ patrocinari, à quo toto celo distat. Eandem sententiam tribuit Caiet. de ente & essentia cap. 5. q. 11. ad 1. asseritque illam, vt probabilem tenuisse Capreolum in 2. dist. 1. q. 2. art. 3. ad 4. argumentum Aureali. Multa inuoluuntur in hac sententia valde difficilia, & dare satis excogitata, quæ iam impugno.

CONCLUSIO contra primam, & secundam sententiam: creatura possibilis, antequam producatur, nullum esse habet actuale, neque est aliquid improductum, aut productum ab omnipotentia, aut ab intellectu diuino tanquam ab efficiente, neque tanquam à causa exemplari. Rem vnicò verbo exprimo. Creatura possibilis, antequam in tempore existentiam habeat, physicè non est, & ita querendum amplius non est quid sit: quod si rogetur, suppositum est ne

est negandum. Nota me non dicere creaturam non esse possibilem antequam existat, sed non esse physicè, quod non opponitur cum hoc quod est esse possibile, quia hoc ut postea dicam non importat aliquod esse absolutum physicum. Conclusionem hanc eleganter docuit Angelicus Doctor 3. de potentia art. 5. ad 2. his verbis: *Ex eo ipso quod quiddam esse tribuitur, non solum esse sed ipsa quidditas creari dicitur, quia antequam esse habeat, nihil est, nisi forte in intellectu creatis, ubi non est creatura, sed creatrix essentia.* Probo hanc conclusionem: Nihil extra Deum est quod à Deo non sit factum; seu productum: sed ab æterno nihil est extra Deum: ergo creaturæ possibiles ab æterno, seu antequam daretur actio in tempore à Deo procedens nullum esse habuerunt. Maior est naturæ lumine nota, quo constat tantum dari unum primum principium; à quo omnia, quæ ab illo distinguuntur, dependent, atque procedunt. Unde rectè dicunt sancti Patres, vel Deum esse; vel nihil, quod à Deo factum non est. Iustin. in expositione fidei, Cyril. lib. i. in Ioann. cap. 6. Aug. lib. de Trinitate cap. 6. Minor est fide sancta, quæ constat Deum in tempore totum hoc uniuersum creasse, & omnia in tempore incepisse. Consequentia est legitima. Sed adhuc respondebis: Nihil est extra Deum, quod à Deo non sit factum. Distinguo maiorem: nihil est existens, concedo: nihil possibile, seu in potentia, nego. Contra: esse possibile, vel dicitur possibilitatem; quæ absolute actu situm entis illa denominatur, seu dicitur possibilis: vel dicit tantum puram potentiam Logicam, ut res illa actu sit, cum per veram actionem produceretur, quæ tunc temporis cum possibili dicitur, antequam hæc actio adueniat, actu non est, sed erit, quando adueniat actio, seu esset si illius actio adueniret, seu procederet à Deo. Si dicas tantum hoc secundum, habeo intentum: si primum dicas, redit idem argumentum. Possibilitas realis à Deo distincta non potest habere esse actuale absolutum nisi productum à Deo: ergo quovisque sit productio procedens à Deo non potest habere esse absolutum actuale: ergo quod est creaturam esse possibilem ab æterno, seu ab æterno dari possibilitatem creaturæ non importat aliquod esse actuale physicum, quod actu, & physicè sit ab æterno. Probo antecedens: possibilitas, sicuti qualibet alia entitas, eo ipso quod sit realis, & distincta à Deo: est creatura: sed de essentia creaturæ est dependere à Deo: ergo eo ipso quod sit possibilitas actu absolute & physicè, actu absolute, & physicè debet dependere à Deo.

6 Est etiam difficillimum illud, quod docet Albertinus, videlicet essentias rerum, secundum illud esse actuale, quod à parte rei habent ab æterno distinctum à Deo, & extra intellectum Dei non dependere à Deo, tanquam à causa efficiente, sed solum tanquam à causa exemplari, quia illud esse quodcumque sit est finitum, & de ratione entis finiti est dependere à Deo tanquam à causa efficiente, à qua physicè recipiant esse, & non solum tanquam à causa exemplari, quia exemplaris causa, ut talis, præcisè non inluit physicè in effectum: sed tantum moraliter, seu directiue, quapropter sancti Patres, non tantum asserunt esse Deum, vel nihil, quiddam non dependere à Deo in aliquo genere: sed quiddam non est à Deo productum, hoc est quiddam non dependere à Deo tanquam à principio effectiui, ita ut hæc sit legitima consequentia: hoc non est productum à Deo tanquam à principio effectiui: ergo, vel est Deus, vel est nihil. Secundo implicat aliquid, quod productum non est à principio effectiui, ab alio tanquam ab exemplari dependere, quia exemplar est id, ad quod respiciunt agens operatur; Ergo ubi non intercedit agens, à quo respiciatur exemplar, huius causalitas intercedere non potest: sed illud esse actuale quod habent ab æterno essentia rerum non dependet ab aliquo agente: ergo neque ab aliquo exemplari. Tertiò concipi nequit, quid possit existentia præstare essentia, quæ independentè ab illa habet esse actuale in se ipsa seu quid desideretur in illa essentia habente actuale esse in se ipsa, ut formaliter dicatur existens per illud actuale esse, quia existere nihil aliud est quam esse extra causas, & habere esse non solum in potentia, seu in virtute causarum, sed habere esse actuale extra virtutem causarum in se ipso: sed essentia ab æterno habent esse actuale in se ipsis extra potentiam causarum in sententia Albertin. ergo essentia ab æterno existunt seclusa existentia superaddita, quam dicit Alber-

tinus aduenire essentia iam habenti suum esse actuale. Rursus si essentia dicit quoddam esse actuale antecedens existentiam, & ab illa distinctum, res existens dicit quoddam physicam compositionem ex illo esse actuali improducto essentia, & existentia producta, quod non solum admittit, sed etiam propugnat Albertin. quest. 2. disp. 22. num. 4. ergo entitas existens duo dicit esse actualia, unum essentia independentem à Deo quod independentem à voluntate Dei actualiter est, fuit, & erit per æternitatem; & aliud existentia dependens à voluntate Dei, & non poterit Deus ita destruere calorem, ut non remaneat aliquod esse actuale illius, videlicet esse essentia. Rursus essentia existentia hominis distincta ab hominis essentia non habet ab æterno esse actuale, ut concedit Albert. ergo necessarium non est ipsam essentiam hominis ab æterno habere esse actuale. Reddit disparitatem Albert. quam referam, & refellam punct. 2. num. 7. ubi hoc argumentum latius prosequar contra illos, qui essentiam ab existentia distinguunt. Rursus si essentia hominis ab æterno habet actuale esse, etiam si careret existentia, saltem de potentia absoluta, posset etiam non existens operari ab æterno, quia tantum illi defuisset conditio ad operandum requisita, videlicet existentia, quam Deus supplere posset, sicuti potest supplere approximationem, aliasque huiusmodi conditiones: vide quæ de hac re scripsi Controv. 7. Physic. punct. 4. ubi explicui quomodo existentia causæ supponatur ad existentiam effectus.

7 Statuimus creaturam possibilem nondum existentem non habere aliquod esse actuale, neque essentia, neque existentia in se ipsa, restat modò dicere quid dicat creaturam esse possibilem, seu per quod differat lapis modo non existens, qui possibilis dicitur à chimæra non existente, quæ dicitur impossibilis. Respondet Hurtadus disp. 8. sect. 1. §. ... denominationem possibilis sumi formaliter ab omnipotentia, quæ potest producere effectum, quem producibilem denominat. Hunc dicendi modum rectè impugnatur Albertin. disp. 1. citata num. 18. quia non potest dici ex defectu omnipotentia chimæram esse impossibilem, quia omnipotentia supponitur infinita in causando: ergo aliquam repugnantiam habet in se chimæra, quam non habet lapis, propter quam chimæra dicitur impossibilis, & aliquam non repugnantiam habet lapis, propter quam possibilis dicitur, quam non habet chimæra, independentem ab omnipotentia, quæ ex se est infinite potens, & quæ posset producere chimæram, ac lapidem, si chimæra in se non haberet repugnantiam, seu si haberet in se non repugnantiam, quam habet lapis in seipso: ergo lapidem esse non repugnantem, seu possibilem, & chimæram esse repugnantem, & impossibilem aliquid est in ipso lapide, & in ipsa chimæra distinctum ab omnipotentia.

8 Confirmatur, & declaratur eadem ratio: Omnipotentia ex se est virtus infinita, quæ si præcisè inspicitur secundum id, quod intrinsecè dicit seclusa possibilitate, seu impossibilitate effectuum tantæ virtutis est, ut docet dicit Albert. ibid. n. 20. ad producendum lapidem, ac ad producendam chimæram: ergo hoc quod est lapidem esse possibilem, & chimæram esse impossibilem, non sumitur præcisè ex conceptu omnipotentia, seu ex vi illius, quod intrinsecè dicit omnipotentia, neque est pura denominatio orta ab omnipotentia, sed aliquid dicit ex parte lapidis possibilis, & ex parte chimæra impossibilis, per quod differant lapis, & chimæra in ratione possibilis, & impossibilis.

9 Respondent aliqui apud Scotum in 1. dist. 43. impossibilitatem chimæra esse propter repugnantiam formalem, quæ in se habet, & non per respectum ad Deum: lapidem verò habere non repugnantiam, seu possibilitatem ad existendum per respectum ad Deum ut causam. Contra hos arguit Scotus: Lapis habet hanc non repugnantiam per respectum ad omnipotentiam, seu deriuatam ab omnipotentia: ergo ex eo quod omnipotentia non deriuat hanc non repugnantiam, seu possibilitatem in chimæram, chimæra carebit possibilitate, quam habet lapis, & dicitur impossibilis: ergo hoc quod est esse lapidem possibilem, & chimæram impossibilem totaliter refundendum est in omnipotentiam diuerso modo se habentem respectu lapidis, & respectu chimæra, quod omnino falsum est: hæ enim sunt veræ propositiones, quia chimæra est in se repugnans non potest produci à Deo; & quia lapis in se non est repugnans potest produci à Deo, & hæ falsæ, quia Deus non potest producere

producere chimæram, chimæra est in se repugnans, & quia Deus potest producere lapidem, lapis est non repugnans: Omnipotentia enim ex se æquè se habet ad utrumque obiectum, & ad utrumque supponitur quatenus est ex se æquè potens, quâ virtute supposita dicitur non solum ex se, sed absolute potens producere lapidem, quia lapis in se non repugnat, & non dicitur posse producere chimæram, quia chimæra in se repugnat. Confirmatur: ex eo quod in entitatibus possibili- bus illa, quæ existunt, habeant actu præcisè existere ex vi actionis procedentis à Deo, seu à Deo & ab illa causa, rectè dicitur reliquis entitates non existentes, non existere ex defectu huius actionis, ergo ex eo, quod in omnibus entitatibus, quæ concipi possunt, illa, quæ possibiles dicuntur habeant possibilitatem præcisè ex omnipotentia, quæ in illas derivat hanc denominationem entis possibilis, reliquæ entitates, quæ possibiles non sunt, dicuntur non esse possibiles ex eo præcisè, quod omnipotentia similem in illas denominationem non derivet iuxta prologium illud, sicut affirmatio est causa affirmationis, ita negatio est causa negationis: ergo si possibilitas creaturarum possibilem sumitur præcisè ex denominatione procedente ab omnipotentia, negatio possibilitatis creaturarum non possibilem sumitur ex negatione denominationis procedentis ab omnipotentia: ergo si possibilitas rei non repugnantis ab omnipotentia defumitur, impossibilitas rei repugnantis sumitur ab eadem omnipotentia, & æquè refundetur in omnipotentiam possibilitas lapidis, & impossibilitas Hircocerui.

Respondent alij lapidem non existentem dici possibilem, quia habet intrinsecam connexionem prædicatorum quam non habet chimæra, ex cuius defectu dicitur impossibile. Contrà: connexio ista prædicatorum, vel est ab æterno, vel non est ab æterno: si est ab æterno secundum esse actuale, redeunt argumenta, quæ sunt contra esse actuale essentia: si non habet esse actuale, restat explicandum quid sit actu ratione cuius hic & nunc lapis non existens dicatur actu possibilem. Secundo æquè difficilis est explicatu hæc prædicatorum connexio ac ipsa possibilitas, & reddenda est ratio cur lapis non existens habeat hanc connexionem prædicatorum, quâ caret chimæra non existens. Dicunt alij lapidem dici ab æterno esse obiectum in mente diuina. Contrà: si habere esse obiectum in mente diuina, ex vi cuius lapis cognoscitur, tantum dicit lapidem ab æterno cognosci, etiam chimæra ab æterno cognoscitur: si dicat ab æterno cognosci ut possibilem, inquiri cur lapis ab æterno cognoscitur ut possibilem, & chimæra ut impossibilem; & quid se teneat in cognitione diuina ab æterno terminata ad lapidem ex parte obiecti, ratione cuius hoc obiectum cognoscatur ut possibile, & quid se teneat in cognitione diuina ab æterno terminata ad chimæram ex parte obiecti, ratione cuius hoc obiectum cognoscatur ut impossibile, cognitiones enim diuinæ non dant possibilitatem, & impossibilitatem, sed illas supponunt in ipsis obiectis, ratione quarum hoc ut possibile, & illud ut impossibile cognoscitur.

S. II.

Verior Sententia.

Dvplex potest considerari possibilitas in quacumque entitate, quædam extrinseca, & alia intrinseca: Extrinseca est denominatio quædam extrinseca desumpta ex virtute intrinseca causæ, eo enim ipso quod causa dicatur potens producere effectum, resultat in effectu denominatione quædam extrinseca producibilis à tali causa, quæ denominatio extrinseca non distinguitur ab ipsa virtute causæ, vel saltem inadæquatè cum illa identificatur, sicuti quilibet alia denominatio extrinseca cum forma ex vi cuius subiectum denominatur. Hæc extrinseca denominatio, seu possibilitas extrinseca aliquando convenire potest etiam effectibus ipsis intrinsecè repugnantibus, quia sicuti potest dici Deum quatenus est ex se habere potentiam ut producat Hircocerum, quem non ex defectu virtutis ipsius Dei, sed ex repugnantia ipsius Hircocerui absolute producere non potest, sic potest dici Hircocerum quatenus est ex parte Dei esse producibilem à Deo, & esse potentem produci à Deo quatenus est ex parte Dei, licet ex parte sua sit impotens produci, & ita ratione intrinsece repugnantia non potest dici absolute potens produci, sed cum illo addito quatenus est ex parte Dei, sicuti ratio-

ne eiusdem intrinsece repugnantia Hircocerui Deus non dicitur absolute potens producere Hircocerum quatenus est ex parte ipsius, eadem enim restrictio, & eadem ampliatio, quâ Deus dicitur potens producere effectum, dicitur extrinsecè effectus potens produci à Deo per ipsam ipsam, per quam Deus dicitur potens. Id accidit in obiectis omnium potentiarum, mea enim potentia actua le à me, & dat illi quamdā extrinsecam amabilitatem obiectum autem habet aliam intrinsecam amabilitatem ratione cuius ex se intrinsecè gaudet formalitate quadam, videlicet bonitate, quæ non gaudet aliud obiectum; quod non potest terminare hunc actum amoris. Clarius cernitur in colore, qui visibilis extrinsecè denominatur à mea potentia visiva, habet tamen aliam visibilitatem intrinsecam, seu formalem siue radicalem illam appelles, videlicet prædicatum constitutum coloris, ratione cuius est obiectum proportionatum potentia visivæ, quam intrinsecam visibilitatem seu prædicatum coloris non habet frigiditas, ex cuius defectu hæc non est obiectum proportionatum aëri potentia visivæ, quæ tantum dat denominationem extrinsecam visibilis visibilitate extrinseca obiecto illi quod illo prædicato, seu illa intrinseca visibilitate gaudet. Sic potentia productiva dat extrinsecam denominationem producibilis, seu producibilitatis extrinsece obiecto illi, quod gaudet intrinseca producibilitate, seu non repugnantia. Hæc de causa omnipotentia non dat Hircocerui possibilitatem extrinsecam absolutam, neque illi extrinsecè denominat absolute producibilem, adhuc extrinsecè, sed tantum cum addito quatenus est ex parte Dei, quia non inuenit in illo producibilitatem intrinsecam, quam, venimur, quæ supponitur ut possit obiectum denominari extrinsecè absolute producibile, & ut sit forma potens tribuere hanc denominationem, videlicet potentia non solum quatenus est ex se potens, sed vndequeque absolute potens producere effectum, quæ constituitur formaliter per ipsam virtutem intrinsecam causæ & per producibilitatem intrinsecam effectus, & extrinsecam causæ, ut latius explicio Controversia decima Punct. 4. de hac possibilitate extrinseca verum est, quod docet Hurtadus, desumi formaliter ab omnipotentia; quid verò rei intrinseca possibilitas importet hic & nunc, dum effectus qui dicitur possibilis non existit Hurtadus non explicat, neque explicatu facilis est.

Sentio ex eo præcisè lapidem non existentem (idem dico de quocumque alio effectu) dici hic, & nunc possibilem, quia prædicata illa, quæ in lapide apprehenduntur, non sunt illatius contradictionis. Clarius, quia si datur lapis existens nulla inferetur contradictoria, quod verum non est dicere de Hircoceruo, quia si modò Hircoceruus existeret, daretur duplex contradictoria, itaque lapis possibilis non existens, & Hircoceruus impossibilis non existens non differunt per aliquid quod actu sit, sed per illud quod esset, & cum dicimus, lapis hic & nunc est possibilis, tantum dicimus, si lapis hic & nunc existeret, nulla darentur contradictoria, similiter cum dicimus Hircoceruus est impossibilis, dicitur formaliter ex parte obiecti, si Hircoceruus existeret daretur duplex contradictoria. Idemque intendimus significare propositionibus illis quas vocamus æternæ veritatis, ut cum dicimus, homo est rationalis, quæ propositiones dicuntur veræ per totam æternitatem, non quia per totam æternitatem homo habuerit potentiam ratiocinandi, quam importat prædicatum rationale secundum se, sed quia in quocumque instanti æternitatis verū sit dicere: Si hic, & nunc homo esset, esset rationalis, seu si hic, & nunc existeret homo, existeret cum potentia ratiocinandi, quod est obiectum necessarium, cuius affirmationi in nullo æternitatis instanti falsum subesse potest. Hæc de causa propositiones omnes, in quibus annuntietur prædicatum aliquod essentiale de subiecto, vocamus propositiones æternæ veritatis, quia habent hanc necessitatem conditionalem, quam non habent alie propositiones, in quibus prædicatum est accidentale, quæ non dicimus æternæ veritatis, quia etiam si homo cum albedine ab æterno esset creatus, eo ipso quod in illo existat est albus, quia antecederet saltem potest existere sine albedine; est autem semper verum dicere: si homo existit in hoc instanti, eo ipso quod existat, est rationalis, quia adhuc antecederet implicat existere, & non esse rationale. Doctrinam